

Strategi för Sveriges samarbete med Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria 2019–2023

1 Strategins omfattning

Denna strategi ska ligga till grund för svenskt samarbete med Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria för perioden 2019–2023. Strategin fastställer prioriteringar och samarbetsformer för Sveriges medlemskap i- och partnerskap med Globala fonden.

Strategin ska utgå ifrån de globala målen i Agenda 2030 och inom ramen för verksamheten bidra till att uppnå dessa. Strategin vägleds av Sveriges politik för global utveckling (PGU) med dess övergripande mål om att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling¹ och tar sin utgångspunkt i Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (Skr. 2016/17:60² (nedan kallat policyramverket). Sveriges strategi för multilateral utvecklingspolitik är ett övergripande styrdokument för Sveriges samarbete med multilaterala organisationer och anger ramarna för metodiken i denna strategi³.

Strategin relaterar till Globala fondens mandat, strategi och strategiska ramverk. En organisationsbedömning av Globala fonden genomfördes hösten 2018 inom Regeringskansliet (Utrikesdepartementet). I genomförandet av strategin ska löpande information beaktas om samarbetet med Globala fonden som svenska utlandsmyndigheter och myndigheter i Sverige bidrar med. Strategin omfattar medel i enlighet med riksdagens bemyndigande och regeringens regleringsbrev till Sida.

Strategin har utarbetats i enlighet med regeringens riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (UD2017/21053/IU)⁴.

2 Globala fondens uppdrag och verksamhet

2.1 Globala fondens mandat

Globala fondens mandat är att mobilisera, hantera och betala ut bidrag till strategiska insatser för att förebygga, behandla och minska spridningen av hiv, tuberkulos och malaria och på så sätt bidra till genomförandet av Agenda 2030, i synnerhet mål 3 om god hälsa och välbefinnande. I praktiken innebär insatser kring dessa sjukdomar även påtagliga bidrag till jämställdhet (mål 5) då framför allt hiv/aids och malaria är väsentliga orsaker till kvinnor, flickor och pojks ohälsa och död. Vidare bidrar Globala fondens arbete till att

¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/gemensamt-ansvar-sveriges-politik-for-global_GQ03122

² <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2016/12/skr-20161760/>

³ <https://www.regeringen.se/land--och-regionstrategier/2018/01/strategi-for-multilateral-utvecklingspolitik/>

⁴ <https://www.regeringen.se/land--och-regionstrategier/2018/01/riktlinjer-for-strategier-inom-svenskt-utvecklingssamarbete-och-humanitart-bistand/>

avskaffa fattigdom (mål 1), minskad ojämlikhet (mål 10), fredliga och inkluderande samhällen (mål 16) och och globalt partnerskap för hållbar utveckling (mål 17).

Globala fonden är en finansieringsmekanism snarare än ett utvecklingsorgan. De projekt och program som Globala fonden finansierar genomförs av olika samarbetspartners på landnivå, exempelvis regeringar, multilaterala organisationer och civila samhället. Genom sitt arbete bidrar Globala fonden till förbättrad grundläggande hälsa (delmål 4 i den biståndspolitiska plattformen).

2.2 Strategisk plan

2016 antog Globala fondens styrelse strategin för 2017-2022, "Investing to end epidemics". Strategin är Globala fondens första som tar grund i Agenda 2030. Strategin vilar på ett ramverk med fyra målområden:

- Maximera inverkan mot aids, tuberkulos och malaria
- Bygga resilienta och hållbara system för hälsa
- Främja och skydda mänskliga rättigheter och jämställdhet
- Mobilisera ökade resurser

De fyra målområdena delas i sin tur upp i flera underliggande resultatområden och åtföljs av ett separat resultatramverk med indikatorer för uppföljning av verksamheten. Verksamheten vilar på fyra genomgående principer: partnerskap, ägarskap i länderna, resultatbaserad finansiering och transparens.

2.3 Organisationsbedömning

Utrikesdepartementet genomförde under hösten 2018 en organisationsbedömning av Globala fonden. Slutsatsen från bedömningen var att Globala fonden fortsatt är en högst relevant partner till Sverige, då hiv, malaria och tuberkulos fortfarande utgör betydande orsak till för tidig död och sjukdom i världens fattigaste länder. De resultat som skall åstadkommas tack vare resurser via Globala fonden förväntas påtagligt bidra till genomförandet av Agenda 2030, särskilt till mål 3 och mål 5. Fonden bedömdes därutöver ha relativt hög effektivitet och tillfredsställande resultatredovisning, med möjlighet till förbättring inom miljö- och klimat, och resultatstyrning.

3 Inriktning och tematiska prioriteringar

3.1 Inriktning

Sverige ska genom dialog och finansiella bidrag verka för att Globala fonden uppfyller sitt övergripande uppdrag och genomför sin strategiska plan med utgångspunkt i Agenda 2030 och för Sverige prioriterade frågor. Följande tematiska områden ska prioriteras i Sveriges samarbete med Globala fonden under perioden 2019–2023:

- Minskat antal nya fall av hiv, malaria och tuberkulos med särskilt fokus på prevention, nyckelgrupper⁴ och stärkande av nationella hälsosystem;
- Mänskliga rättigheter, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter;
- Landperspektiv och transition från internationell till nationell finansiering.

3.2 Tematiska prioriteringar

3.2.1 Minskat antal nya fall av hiv, malaria och tuberkulos med särskilt fokus på prevention, nyckelgrupper och stärkande av nationella hälsosystem.

Jämlik hälsa och jämställdhet utgör ett av de tematiska områden som lyfts i det svenska biståndspolitiska policyramverket. Enligt detta ska Sverige bland annat bidra till effektiva nationella hälsosystem och institutioner, försvara alla människors rätt till hälsa, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) och barn- och mödravård. Särskild vikt ska läggas vid nyckelgrupper.

Prioriteringen ligger väl i linje med genomförandet av delmål 3.3 i Agenda 2030 om att senast 2030 utrota ett antal epidemier, däribland aids, tuberkulos och malaria. I praktiken bidrar även detta till genomförandet av tidigare nämnda mål.

Globala fonden har bidragit till att stora framsteg har skett vad gäller att förbättra tillgången till läkemedel och behandling av hiv, tuberkulos och malaria och därigenom överlevnad. Globala fonden bör dock ännu mer strategiskt och systematiskt arbeta med att förstärka och integrera sin verksamhet i nationella hälsosystem, särskilt avseende kvalitet i innehåll och tillvägagångssätt. Ytterligare prioritet behöver ges preventionsarbetet för att minska antalet nya fall av de tre sjukdomarna, i synnerhet för att förebygga hiv och tuberkulos bland kvinnor och flickor som fortsatt har avsevärt högre hiv-incidens (och/eller prevalens) än unga män, särskilt i Afrika söder om Sahara.

Sverige ska verka för att:

- Styrelsen systematiskt följer upp mål och effekter av arbetet mot de tre sjukdomarna och förbättrade hälsosystem;
- Globala fonden ger större prioritet åt preventionsarbetet genom stärkt kapacitet och resurstilldelning;
- Globala fonden särskilt prioriterar arbetet med kvinnor och flickor i Afrika söder om Sahara som fortsatt löper avsevärt högre risk att smittas av hiv än de unga männen;

⁴ Med nyckelgrupper avses här: män som har sex med män, transpersoner, personer som befinner sig i prostitution, personer som injicerar droger, personer som lever med hiv samt unga kvinnor och flickor.

- Globala fonden stärker integrering av sina stöd i befintliga nationella hälsosystems, och bidrar därmed till att öka nationellt ägande, särskilt avseende sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

3.2.2 Mänskliga rättigheter, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

I policyramverket utgör rättighetsperspektivet ett av de två övergripande perspektiv som genomgående ska integreras i svenskt utvecklingssamarbete. Vidare utgår rättighetsperspektivet från internationellt bindande folkrättsliga konventioner, och innebär att de mänskliga rättigheterna och demokrati ska ses som grundläggande för utveckling. Prioriteringen är i linje med genomförandet av tidigare nämnda hållbarhetsmål, däribland delmål 3.7 i Agenda 2030 om att senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård.

Diskriminering och marginalisering kvarstår som stora utmaningar för nyckelgrupper, andra riskgrupper och de som bär på sjukdomarna, i synnerhet hiv och tuberkulos. Globala fondens nuvarande strategi har stor tydlighet i målsättning kring mänskliga rättigheter och jämställdhet och dessa områden utgör ett av fyra strategiska målområden.

Sverige ska verka för att:

- Globala fonden ökar investeringar i och förbättrar integrering av mänskliga rättigheter och jämställdhet i sina program;
- Globala fonden aktivt arbetar för nyckelgruppers åtnjutande av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), inklusive hbtq-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

3.2.3 Landperspektiv och transition från internationell till nationell finansiering

Globala fonden har strategier för hur hållbar övergång från internationellt stöd till inhemsk finansiering skall ske, i samband med att länderna uppnått givna kriterier för transition. Dock omfattar inte strategierna tillräckligt bra transitionsplaner, inklusive nationella åtaganden vad gäller budget för fortsatt finansiering av viktiga läkemedel, tjänster och produkter. Risken finns att otillräcklig finansiering negativt påverkar de som lever med någon av sjukdomarna, och även att stöd till politiskt känslig verksamhet uteblir i frånvaro av extern finansiering.

Sverige ska verka för att:

- Globala fonden samverkar med andra institutioner (Världsbanken, WHO, UNAIDS, UNFPA m.fl.) för att stödja länders utvecklande av hälsofinansieringsstrategier inklusive finansieringslösningar och övergångsplaner, och att man följer upp effekterna av transition över längre tid i länderna.

4 Prioriteringar gällande organisationens arbetssätt

Globala fonden bedöms i Regeringskansliets organisationsbedömning vara en mogen organisation, med hög kapacitet att bidra till goda utvecklingsresultat på landnivå. Organisationen besitter även en god förmåga att absorbera betydande finansiering och omsätta denna till konkreta resultat. Globala fonden har under den senaste strategiska perioden prioriterat utvecklandet av resultatramverket, och betydande framsteg har gjorts i detta avseende. Det finns dock utrymme för ytterligare förbättring av Globala fondens resultatfokus vad gäller analys och rapportering.

Med utgångspunkt i Regeringskansliets senaste organisationsbedömning avser regeringen att prioritera följande frågor avseende Globala fondens arbetssätt:

4.1 Effektiv styrning och organisation

Globala fonden är efter Världsbanken den globalt sett största finansieringsmekanismen, och erhöll 2018 det näst största kärnstödet från Sverige, efter Världsbanken. Mot bakgrund av Regeringskansliets organisationsbedömning bedömer Sverige att det finns fortsatt utrymme för förbättringar vad gäller arbetet med verksamhetsplaner, budget och uppföljning av verksamhet och finanser samt effektivisering av styrelsens arbete. Sverige söker även förbättrad kunskap och analys av administrativa kostnader för verksamheten, liksom förtydligande av Globala fondens mervärde i relation till andra aktörer.

Sverige ska verka för att:

- Kopplingen mellan olika styrdokument blir tydligare, framförallt avseende verksamhetsplaner, budget och rapportering;
- Globala fonden på ett transparent sätt redogör för administrativa kostnader för verksamheten;
- Styrelsen utvecklar sina arbetsätt, blir mer strategiska och framför allt fokuserar på de övergripande resultaten;
- Globala fonden följer upp den översyn som gjorts av hållbarhetsaspekter inom verksamheten och insatser med lämpliga åtgärder, exempelvis en hållbarhetspolicy;

4.2 Globala fonden som del i den globala hälsoarkitekturen

Goda initiativ till förbättrad samordning och ökade synergier har tagits under senaste åren, bland annat tillsammans med Gavi och FN-systemet. Dock kvarstår stora utmaningar för Globala fonden bland annat i att stärka samarbetet på landnivå och bidra till gemensamma nyttigheter inom hälsosystemen som informationssystem- och datainsamling och system för logistik. Förhållandet till och samarbetet med FN på landnivå utgör ett viktigt område och då särskilt med UNAIDS och WHO.

Sverige ska verka för att:

- Globala fonden arbetar i enlighet med sitt mandat, men samtidigt bidrar till de övergripande globala hälsosystemen, i nära dialog med samarbetspartners på landnivå;

- Globala fonden utvecklar sina arbetsrelationer med FN systemet för att säkerställa att bästa möjliga evidens, tekniska råd och strategiska möjligheter utgör grund för verksamheten;
- Globala fonden i högre grad samverkar med övriga organisationer i den globala hälsosystemet, bland annat i framtagandet av gemensamma rapporteringscykler och resultatindikatorer och att det återspeglas i resultatramverket för uppföljning;
- Civila samhället ges fortsatt utrymme att delta i det nationella arbetet och dialogen där Globala fonden är involverad.

5 Påverkansarbete och former för samverkan

5.1 Påverkansarbete

Sveriges långvariga och omfattande stöd till Globala fonden ger goda möjligheter till inflytande och påverkan i styrelsearbetet och i dialogen med Globala fonden.

Huvudsakliga kanaler för påverkansarbetet utöver styrelsearbetet innefattar en kontinuerlig och samstämmig bilateral dialog med Globala fonden på såväl politisk- som på tjänstemannanivå. Plattformar för dialog omfattar styrelsearbete genom valkretsen Point Seven och samordnat arbete med andra valkretsar och EU (även på landnivå).

5.2 Former för samverkan

Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) har det huvudsakliga ansvaret för Sveriges relationer med Globala fonden. Ett strategiskt, samstämmigt och effektivt påverkansarbete förutsätter ett nära samarbete och informationsutbyte med samtliga berörda myndigheter (i synnerhet FN-representationen i Geneve, Sida, Socialdepartementet och andra relevanta utlandsmyndigheter) samt med andra aktörer i Sverige såsom civilsamhällesorganisationer, akademiska institutioner och näringsliv. Den övergripande roll- och ansvarsfördelningen inom Regeringskansliet, samt mellan UD, Sida, Socialdepartementet och utlandsmyndigheterna i förhållande till Globala fonden framgår av Sveriges strategi för multilateral utvecklingspolitik.

Organisationssamråd om Globala fonden ska hållas två gånger per år med syfte att dela erfarenheter från samarbete och dialog, och stärka samfällt och strategiskt agerande.

Organisationssamråden sammankallas av Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) som bjuder in berörda departement, Sida, FN-representationen och andra relevanta myndigheter i Sverige och utomlands.

Uppföljning

Den huvudsakliga resultatuppföljningen sker gentemot Globala fondens strategiska plan och dess åtföljande separata strategiska ramverk.

Strategin operationaliseras i en för de svenska aktörerna gemensam årlig arbetsplan. Arbetsplanen preciserar hur årets aktiviteter bidrar till strategins måluppfyllelse, liksom

arbets- och ansvarsfördelning mellan Regeringskansliet (Utrikesdepartementet), Sida och utlandsmyndigheterna. Utrikesdepartementet ansvarar för att arbetsplanen upprättas och uppdateras i samråd med berörda myndigheter.

En ny organisationsbedömning av Globala fonden ska göras inför nästkommande strategiperiod, senast år 2023.